

Midwest Inter. Library
5721 Cottage Grove Ave.
Chicago, Ill. 60637

SANDARA

THE LEAGUE

LITHUANIAN

NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

Consisting of 100 Branches Located
in All Principal Cities of the
UNITED STATES

840 West 33rd Street,
Chicago, Ill. 60608
Telephone: (312) 927-4789

PRICE 50 CENTS

BIRŽELIO 2 - JUNE 2, 1980

NR. 11

BRUOŽAI

Be ilgesnį laiką turimų ekonominių ir politinių problemų, mūsų kraštą užgulė visa eilė kitų sunkumų. Net pati motina gamta pasirodė klatinga. Štai, po 123 metų pertraukos šventos Elenos kalne, Washington Seafle, pradėjo veikti vulkanas. Vulkanas išsiveržimas buvo toks milžiniškas, jog jo negalima lyginti su bet koku pasaulio vulkanu žmonių istorijoje. Tiesa, vulkano išsiveržimo buvo laukiama apie kovo 27 d., stebint prieš kurį laiką besireiškiantį aktyvumą. Apie tai buvo painformuoti vietos gyventojai ir per informacijų biurus turistai, pamėgę šią vietovę dėl jos gamtos grožio. Tačiau tai, kas įvyko, prašoka žmogaus vaizduotę. Prasiveržusios dujos išmetė milžinišką kiekį pelenų, sudariusių debesį, pasiekusius apie 1,500 pėdų aukštį ir plačiu spinduliu - per 200 mylių, padengė pelenais šešių valstijų miestus nuo kelių ligi keliolikos colių storumo. Dideliame plote sulaikytas bet koks judėjimas. Ypač tai buvo jaučiama Washingtono, Montana ir Idaho valstijose. Vėliau nuosėdos pasiekė net Colorado, New Mexico ir kitur, o pelenų debesys keliauja per visą JAV žemyną. Tikslus žmonių aukų skaičius nežinomas ir jis nuolat kinta. Materialinių nuostolių padaryta už maždaug milijardą dolerių, Šv. Elenos kalno vulkanas tebekunkuliuoja, grasindamas nauju prasiveržimu.

Jei tokia baisi gamtos nelaimė, kaip vulkano prasiveržimas, nėra mūsų galioje, tačiau skirtingą vaizdą sudaro Miami, Floridoje riaušės, kuriose panašiai, kaip ir 1960-65 metais Chicagoje,

ROMUI KALANTAI ir visiems žuvusiems už Lietuvos laisvę kovoje prieš raudonąją tironą paminklas šv. Kazimiero Lietuvių kapinėse, Chicagoje, pastatytas Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje iniciatyva. (Nuotr. C. Genučio).

Tautos žadintojui, varpininkui, Lietuvos Respublikos Prezidentui DR. KAZIUI GRINIUI paminklas Lietuvių Tautinėse Kapinėse, Chicagoje. Jau suėjo 30 metų, kai mirė Lietuvos Prezidentas dr. Kazimieras Grinius Chicagoje, 1950 m. birželio 4 d.

LIETUVIAI POLITINIAI KALINIAI KANKINAMI BEPROTNAMIUOSE

Kada žiaurusis Lietuvos okupantas mūsų tėvynėje verčia džiaugsmingai minėti 40 metų sukaktį nuo Maskvos prievarta įvykdyto Lietuvos prie Sovietų S-gos "prijungimo", ko nepripažįsta Vakarų demokratinės valstybės ir mūsų tauta visais galimais būdais kovoja už nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymą, - išsivija turėtų vietoje liūdny minėjimų daugiau pasiryžti ir sustiprinti kovą už Lietuvos laisvę, primenant pasauliui okupantų vykdytą ir dar tebevykdomą mūsų ir kitų tautų naikinimą, grobuoniškos Sovietų Rusijos grėsmę visam Vak. pasauliui.

Į tai turėtume atkreipti didelį dėmesį didžiųjų birželio tremtinių minėjimuose, paruošiant kad ir mažesnio masto genocido parodas, priimant atitinkamas rezolucijas ne tik savo, bet ir kitataučių visuomenė.

Amerikos Lietuvių Taryba Lietuvos okupanto nusikaltimus prieš mūsų tautą seka ir dokumentuoja ir visa tai panaudoja informacijai Lietuvos laisvinimo byloje.

Čia pateikiame dalį sąrašo psichiatrinėse ligoninėse laikytų ar tebekankinamų lietuvių, kad prisimintume tuos mūsų tautos kankinius savo susirinkimuose ir keltume jų kančią kitataučių spaudoje, radio programose.

TESINYS

{Pradžia "Sandaros" nr. 10, 1980}

Detroit, Los Angeles gaisrų sukėlimu, plėšikavimu ir žudynėmis vėl pasireiškė šio krašto juodieji. Nematoma, bet jaučiama ranka per savo gerai apmokamus agentus stengiasi išnaudoti kiekvieną mažiausią progą - politinį rasinį, religinį ir kitokį priešingumą. Atsimename gerai, kiek triukšmo būta JAV ginant savo komunistų užpultą sąjungininką Pietų Vietnamą. Arba, kad ir tai, kai prezidentas J. Carteris, vos prasitarė už tam tikro amžiaus jaunimo registraciją, kad kraštas būtų pasiruošęs eventualiai mobilizacijai, tuoj kilo protestai, nors beveik visame pasaulyje, o komunisti - niame be išimties, veikia karinė prievola. Kas liūdniausiai, kad tie agentai randa pasekėjų ne tik akademinio jaunimo, bet tam tikroje ir profesoriaus dalyje, net dvasiškių ir vienuolių tarpe!

Pastarąsias Miami riaušes, kuriose žuvo 19 ir sužeista 350 žmonių, išvirtusios į gaisrus, vandalizmą, turto grobstymą, neva yra privedęs teismo sprendimas, kuriuo keturi baltieji policininkai buvo išteisinti byloje už neva juodojo "salesmano" nužudymą.

Sprendiant bylą, paaiškėjo, jog minimas juodasis "salesmanas", užsimušė bėgdamas motociklu nuo policijos. Nelėmtu sutapimu, kitas juodasis Dale apskrities mokyklų superintendentas, buvo patrauktas teismo atsakomybėn už mokyklos lėšų panaudojimą savo vilos įrenžimui. Tai sudarė pagrindą juodųjų maiš-tui, kad negalima pasitikėti baltųjų teismui. Demagogiškas teismo sprendimų aiškinimas parodomas, kaip juodųjų persekiojimas ir tuo būdu nuodijamas žmonių sugyvenimas.

Bronius Naudžiūnas, s. Zigmo, 10 m. 1948 m. išv. į Sibirą, po kiek laiko grįžo į ok. Lietuvą, 1972. VI. 4 - 1972. VII. 29 buvo psich. ligoninėje N 15, Maskvoje, Grįžo į Lietuvą, suimtas išbuvo Pravienskių darbo stovykloje 1972. XII. 3. Nuo 1974. XII. 19. iki 1974. XII. 19 buvo psich. ligo. I-jame skyriuje Vilniuje, Vasaros g. Nr. 5. 1975 m. atvyko į Kanadą.

Angelė Paškauskienė, d. Antano, Jurbarkas, Raseinių aps., būdama moksleivė 1962. XI. buvo

tardoma ir teisiama už pagaminimą ir platinimą atsišaukimų, raginant kovoti už neprikl. Lietuvą. Kaune psich. ligo. buvo "gydoma" nuo antitarybinės propagandos amezinu, teizistinu ir kt. Po 2 mėn. atiduota tėvų globai. 1974 m. pabaigoje suimta, kalinta Vilniaus saugume ir Lukiškių kal., tenai vėl buvo leidžiamos amezino injekcijos, kurios iššaukė širdies sutrikimus. 1975. IV. aukščiausias teismas, kaip nepakaltinamą, nuteisė specialiam

gydymui neribotam laikui. Perkelta į Kauno psich. ligoninę. 1976. VII. tėvų pastangomis grįžo namo. Jos vyras susirado kitos ideologijos moterį. Liko su 2 mažamečiais vaikais. Saugumiečių persekiojama, vėl gydėsi Jurbarko ir Vilniaus ligoninėse. 1979. VIII. 23. dalyvavo demonstracijoje Maskvoje, pasirašė 45 pabaltiečių memorandumą, reikalaujant atšaukti 1939. VIII. 23 pasirašytą Ribbentropo-Molotovo paktą.

Birutė Poškienė, trijų vaikų motina, mokyklos kiemsargė, Kaunas, Demokratų g. 36 - 1. Už religinius įsitikinimus atleista iš darbo ir, nors prokuroro buvo pabrėžta jog gera sveikata, 1974. X. 29. uždaryta į psich. ligoninę Kaune, Kuzmos g. 75. Čia ji gavo dideles dozes stiprių vaistų, kurie paveikė jos regėjimą ir sukėlė smarkų raumenų skausmą.

Algirdas Statkevičius, g. 1923, gydytojas, 1951 m. nuteistas 25 m., išleistas anksčiau. 1970 m. suimtas už parašymą knygos "Visuomenės gyvenimo abėcėlė" ir laikytas psich. ligoninėje. 1979. VIII. 23 dalyvavo demonstracijoje Maskvoje ir pasirašė pabaltiečių memorandumą. Nuo 1979 m. rudenis Lietuvos Helsinkio grupės narys 1980 m. suimtas.

Sūmauskaitė, suimta 1976 m., kalinta N. Vilnios psich. ligo., skyr. I.

Mindaugas Tamonis, g. 1940. VIII. 28 Vilniuje, inž., chemikas technologas, tech. mokslų kandi datas nuo 1969 m. paminklų konservavimo instit. chemijos labor. katedros vedėjas, poetas, vedęs, 2 vaikų tėvas. Už savo įsitikinimus, už atsisakymą Kryžkalnyje restauruoti paminklų tarybinei armijai ir reikalavimą pastatyti paminklų nukentėjusiems Sta

lino kulto laikais, 1974. VI. 17 uždarytas Vilniaus psich. ligoninė (Vasaros g. 5). Chemikalai jam atnešė 18 komos būklių. Gydyt. Vaičiūnienė (rusė) Mindaugui leido tokias dideles insulino dozes, kad jos iššaukdavo šoką. Netekęs sąmonės, suleidus gliukozę, pradėdavo ją atgauti, blaškytis, dėl to kelioms valandoms pririšamas prie lovos. Po 3 mėn. nežmoniško "gydymo" palaužta sveikata paleistas namo. 1975. VI. 27 vėl buvo uždarytas į psich. ligoninę. Po mėnesio paleistas. Neakėlusis sūnaus nelaimės 1975. VI. 29 širdies priepuoliu mirė jo motina. 1975. XI. 5 Mindaugas paslaptinomis aplinkybėmis žuvo po traukinį.

Zubavičius, išv. į Prpsk. psich. institut.

Algirdas Žyprė, s. Prano, g. 1927. VII. 7. Pakalniškių k., Skuodo vls., Kretingos aps., gimn. mokin., nuo 1944 m. rusų okup. motiną išvežus į Sibirą, slapstėsi, vėliau veikė partizanuose, 1956 m. pasinaudojęs amnestija dirbo Kaune prie statybos darbų. 1958. I. 4 suimtas, IV. 23 Vilniuje nut. 25 m., kalintas Mordavijos koncent. 1973. X. 13. uždarytas į psich. ligoninę Mordovijoje, Baraševo lag. 385 3 12. Ten pakartotinai muštas, injekcijomis bandyta sunaikinti jo protą, palaūžtį jo tvirtą charakterį. Laikytas ir Maskvos Butyrkų kalėjime. Zalojantys chemikalai sugadino širdį, nusilpo, pablogėjo regėjimas, atsirado smarkūs kepenų skausmai. 1979 m. perkeltas į spec. psich. ligoninę Kazanė, nors psichiškai sveikas, prievarta "gydomas" pavojingais vaistais. Adresas: 420082 Tatarskaya ASSR, Kasan, ul. Ershova 49, uche. UE - 148, St. 6.

SANDARA

LITHUANIAN NEWSPAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone YArds 7-4789

SUBSCRIPTION RATES: UŽSAKYMŲ KAINA:
In The United States per year \$10.00 Suvienytose Valstybėse metams \$10.00
In Foreign Countries per year \$10.00 Užsienyje metams..... \$10.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

Mirė adv. Nadas Rastenis

DIDIS SANDARIETIS - BUVĘS SANDAROS PREZIDENTAS 1927-9 M.

Baltimorėje 1980 m. gegužės 10 d. mirė NADAS RASTENIS, poetas - laureatas, advokatas, SANDAROS didis veikėjas.

NADAS RASTENIS gimė 1891 m. sausio 4/17 d. Stagalienų km., Linkmenų vls., Švenčionių aps. Į Ameriką atvyko 1911 m. Baigė Huntington aukštesnįją mokyklą Bostone 1921 m. ir 1924 m. Bostono Univ. teisių mokslus. 1925 m. persikėlė į Baltimorę, kur vertėsi advokatu. Trumpą laiką (1935 - 1936 m.) advokatavo Clevelande. 1943 - 1946 m. buvo pirmasis Lietuvos atstovas Marylando legislatūroje Annapolyje.

1912 m. buvo vienas iš steigėjų savišalpinės Lietuvių Laisvės Artojų D-jos Manchesteryje, N.H., Lietuvių Socialistų S-gos narys.

Nuo 1921 metų stipriai įsijungė į Amerikos Lietuvių Tautinės SANDAROS veiklą. 1923 - 1925 m. buvo Sandaros centro vicepirm., 1923 m. laikinai redagavo SANDARĄ, 1927 m. birželio 13 - 15 dd. SANDAROS XIII-tame SEIME, Chicagoje, ir SANDAROS XIV-tame SEIME Baltimorėje, 1928 m. birželio 15 - 16 d. vienbalsiai buvo išrinktas SANDAROS PREZIDENTU. Per šias dvi kadencijas Nadas Rastenis daug padarė Sandaros labui: jo kadencijos metu Sandaros centras ir laikraštis buvo perkelta iš Bostono į Chicago. Kadangi tat Sandaros istorijoje buvo didelis įvykis, tai šiame Sandaros numeryje perspausdiname buv. Sandaros Prezidento Nado Rastenio raportą Sandaros XV-tajam SEIMUI, iš kur atsispindi to meto sandariečių veikla.

NADAS RASTENIS pradėjo rašyti eileraščius Lietuviškai 1917 m., o angliškai - 1922 m. Jis vienas iš pirmųjų anglų kalbon išvertė lietuvių poetų kūrinį: Lietuvos Himną, Baranauško Anykščių šilėlių, Donelaičio Metus ir kt. Jis rašė visoje Lietuviškoje spaudoje.

Vėlesniais veiklos metais jis buvo išrinktas SLA ir Liet. Tautinės S-gos garbės nariu. Taip pat jis visuomet ryšį palaikė su Sandara ir jis prisidėjo ne tik raštais, bet ir aukomis.

Mūsų brangiam veikėjui NADUI RASTENIUI mirus, jo žmonai JULEI reiškiamo gilų užuojautą.

NADO RASTENIO, BUV. SANDAROS PREZIDENTO, ISTORINIS PRANEŠIMAS SANDAROS XV SEIMUI 1929 METAIS

Gerbiamasis Seime!

Šis Sandaros Seimas yra jau net penkioliktasis Seimas. Tas penkiolika Seimų, tai yra žymūs mūsų Organizacijos istorijos. Kas metai Sandara laiko savo Seimą, ir veik visose didžiosiose Amerikos lietuvių kolonijose Sandaros Seimai yra buvę.

Nuo pradžios įsikūrimo Sandara atlikus milžiniškus darbus kaip Amerikos lietuvių gyvenime, taip ir Lietuvos valstybės kūrime. Tuo pačiu metu Sandara pačiai teko pergyventi nemažai nelengvų momentų. Ir po XIII-to Seimo, kai kurie mums buvę labai artimi laikraščiai ir žmonės pradėjo šaukauti, kad tai, tryliktas numeris yra nelaimingas ir Sandara bus iš antkapio!

Bet tas klykavimas prisėjo tiems patiems "virturiamams" - laikraščiams ir žmonėms - nuryti! Sandara, nepaisant kai

kurių keblumų, nuo XIII-to Seimo iki šiol ėmė ne silpnėti, bet drūtėti.

Nuo I-jo Sandaros Seimo iki šio, XV-to, per tą gražų pulkelį metų, Sandara skleidžiant, sėjant politiška sėmėnė ir tautinį susipratimą tarpe Amerikos lietuvių, - mainėsi laikai, mainėsi žmonės, mainėsi ir idėjos.

Laikai mainėsi taip, kad apart per tą laiką pasikeitimo gyvenimo aplinkybių Amerikos lietuvių tarpe, - Lietuva, mūsų Tėvynė, atgavo savo Nepriklausomybę. Sandara dirbo kiek galėjo tai idėjai ir Ji gali dabar didžiutis iš savo siekių ir darbų.

Mainėsi žmonės taip, kad daug tų, kurie stovėjo priešakyje šios Organizacijos šiame Seime jų nesiranda. Šliūpas, Karuža, J. Strimaitis, Šalčius, Račkauskas, Šliakys, Liūtas, Širvydas ir daug

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratorei p. Editai Rimkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepiamą ir SANDAROS parėmimą būsime labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje.

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill., 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.
Iš viso..... dol.

(Nuo 1980 m. sausio 1 d. Sandaros prenumerata metams \$ 10.)

MANO PAVARDE.....

ADRESAS:.....

SANDAROS REDAKCIJA
Redaktorius: G.J. Lazauskas
Redakcijos nariai: E. Boreiša (polit.), P. Bružas (techn.).
Skyrių redaktoriai: Janė Bajerdienė (Seimininkų sk.), Vyt. Širvydas (English Section).

SANDAROS ADMINISTRACIJA
Administratorė: Edita Rimkus
Ekspeditorius: Stasys Dagys
Administracijos darbo valandos:
Pirmadienį, Antradienį ir Trečiadienį

10 val. - 12 val. ir 1 val. pp - 6 val. vakare. (kitu laiku, esant svarbiam red. ir adm. reikalui, galima skambinti 312 - 543 - 8198.).

SANDAROS ATSTOVAI

So. Bostone: Inž. Aleksandras J. Chaplikas; Los Angeles - inž. Juozas Ruokis; Detroit - Antanas Norus.

TALKININKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbų, prašomi pranešti red. ir adm. telefonais.

Nuotraukoje iš kairės: Jule Rastenienė, - buvęs Sandaros prezidentas, laureatas - poetas, adv. NADAS RASTENIS, - Lietuvos Generalinis Konsulas A. Simutis, - dabartinis Sandaros prezidentas Povilas P. Dargis ir Tėvynės Mylėtojų Draugijos centro pirmininkė Gertruda Dargienė. Nuotrauka daryta vieno SLA Seimo metu.

kurie persikėlė Tėvynėn Lietuvon. Kai nusistatė pradėti dalyką iš tų trupelių, ir, su laiku dalykus gerinti. Tų planų turinys buvo suteikta, Chicago Philadelphijai, ir Philadelphia Chicago. Tada Philadelphia nusistatė laikytis nuošaliai nuo Sandaros ėmimo pas save.

Tuomet liko tik viena Sandaros kėlimui vieta - Chicago!

Po to, aš laišku, rašytu Centro Sekretoriui - Administratoriui, p. Matui Biekšai, Rugpiučio 9, 1928, rekomendavau tarp kitko sakydamas:

"Chicago dabar vienintelė vieta Sandaros kėlimui. Jie Jos nori, tai mano minčia, Chicago ir perkelti Sandaros Centrą ir "Sandarą".

"Taigi dar kartą susirinkite ir apsvarstykite Centro posėdyje tą dalyką galutinai!"

Ir rugpiučio 24, 1928, Sandaros Centras laikė susirinkimą, kuriame buvo nutarta (kvočiu protokolu):

"1) Apkalbėjus Chicago ir Philadelphia Komisijų raportus, tapo vienbalsiai nutarta Sandarą kelti į Chicago ir kėlimo darbas turi būti pradėtas Rugpiučio 27, 1928."

Tuomet p. Matas Biekša, Sandaros Centro Sekretorius, persikėlė Chicago, ir su tuomi prasidėjo, žinoma, buvo nelengva. Viso reikė ir veik nieko nebuvo. Bet rankos buvo nenuleista, kovota su likimu. Ir spalio 13, 1928 buvo išleistas pirmas "Sandaros" numeris iš Chicago! Su laiku kiti dalykai buvo aptvarkyti ir vėliau nuosava spaustuvė įtaisyta.

Chicagočiams ir Centro Sekretoriui - Administratoriui, p. Matui Biekšai, teko nemažai padirbti tuo reikalu, ir už tai, lai būna jiems neužmirštama garbė!

Sandaros Centras ir "Sandara" Chicagoje padarė neblogą pradžią. Darbas varomas vis tolyn. Gaila tik, kad kai kuriose kitose kolonijose mūsų vienminčiai nemažai atšalo nuo darbo. Bet aš tikiu, kad šis XV-tas Sandaros Seimas pasistengs surasti būdus išjudinimui plačiosios Amerikos sandariečius prie bendrojo darbo. Nes dabar yra progos, perkėlus Centrą ir organą stipriausiu Amerikos lietuvių kolonijon, atjauninti-atnaujinti mūsų garbingą organizaciją ir syki ant visados pastatyti ją ant stiprių pamatų - tik reikia bendro noro veikimui!

Sandara yra vienintelė demokratiška lietuvių organizacija Amerikoje, ir visi ir visuomet turime jai dirbti, kad ji augtų, ir bujotų, kad jos idealai plėtotųsi!

Lai šis XV-tasai Sandaros Seimas sukuria tą ugnį Tėvynės ir lietuvių meilės visų sandariečių sielose, kad ateityje mes būtume galinga spēka mūsų tautos gyvenime!

Te gvynuoja Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara!

Nadas Rastenis
Duota Birželio 3, 1929 m.
Baltimorėje

SANDAROS XV SEIMAS įvyko 1929 m. birželio 6-8 dd. Bostone, Sandariečių salėje. Kadangi Nadas Rastenis asmeniškai negalėjo dalyvauti Seime, tai šį pranešimą jis pateikė raštu.

Chicago, gi, Komitetas pasidarė siauresnį pradinį planą, kuriam jie numatė

MES IŠEINAM NUMIRTI UŽ KRAŠTĄ,
DUOKIT ŽEMĖS NORS SAUJĄ SAVOS,
KRAUJU LIEKA PAŠVENTINTAS KRAŠTAS,
O LIETUVI, NEPAHIRŠK LIETUVOS.

(Vežamų Sibiran daina)

On June 14-15, 1941 the Soviet Union deported 34,260 Lithuanians to Siberia. In the following years of Soviet occupation repeatedly tens of thousands of Lithuanians were deported to

distant regions of northern and central Siberia, where majority of them perished in slave labor camps from starvation, frost, diseases, brutal maltreatment or direct executions.

Susivienijimo įnašas Čiurlionio ansambliui

Geg. 4-tą d., Clevelande įvyko Koncertas - Akademija ir Banketas, pagerbimui muziko-kompozitoriaus Alfonso Mikulskio ir jo žmonos, 50 metų kūrybinio darbo ir Čiurlionio Ansamblio 40 metų sukakties paminėjimui.

Dievo Motinos Nuolatinės Pagelbos Parapijos salėje su malda klebonas G. Kijauskas atidarė minėjimą. Poetas rašytojas Stasys Santvaras savo paskaitoje nušvietė Mikulskių nueitą kelią ir jų darbus muzikos pasaulyje.

Po paskaitos sekė sveikinimai. ALTO vardu kalbėjo p. Laikūnas - clevelandietis, PLB ir JAV Bendruomenės vardu kalbėjo V. Kamantas ir V. Kutkus, iš Los Angeles V. Bakūnas.

Kiek ilgiau kalbėjo Susivienijimo Lietuvių Amerikoje prezidentas Povilas Dargis primindamas, kaip ir koku būdu SLA prisidėjo prie Čiurlionio Ansamblio gerovės, suteikiant 20,000 dolerių paskolą jų namams įsigyti.

Jis priminė Jaun. Nasvyčio pareiškimą Dirvoje, kur jis, be kita, pasako: "Aš skaitau, jog Ansamblio namų įsigijimas jo pirmininkavimo, Čiurlionio Ansambliui metu, buvo pats didžiausias darbas Ansamblyje. Faktiškai, buvo labai nelengva ir mes galėjome tą padaryti tikrai su Susivienijimo Lietuvių Amerikoje parama. Kai tie namai buvo perkami, Ansamblio kasoje buvo tik keli šimtai dolerių. Mes nupirkome tuos namus tik dėlto, kad gavome paskolą iš SLA už keturius procentus."

ALFONSAS MIKULSKIS
kompozitorius, ČIURLIONIO Ansamblio vadovas ir dirigentas.

P. Dargis taip pat prisiminė prieš 20 metų Čiurlionio Ansamblio vadovų pareiškimą, jog tuo metu jiems buvo sunkūs laikai - nebuvo salės, kur galėtų Čiurlioniečiai praktikuotis. Reikėdavo rinktis "saliūnose, o tam dainininkų-tėvai buvo labai priešingi.

Susivienijimas, visa tai turėdamas galvoje ir vertindamas Čiurlionio Ansamblio darbus, suteikė jiems minėtą paskolą. Čiurlioniečiai atsismokėdami Susivienijimui įkūrė Čiurlioniečių SLA kuopą Clevelande.

TRUMPAI IŠ VISUR

Kanadoje Quebeco provincijos gyven-tojai, daugumoje prancūzų kilmės, jau kuris laikas buvo ruošiami referendumo keliu atsiskirti nuo Kanados federacijos ir tik tam tikru ryšiu - ūkiniu pasilikti su ja. Separistų priešakyje buvo šios provincijos premjeras Levesoue. Separistai, deja, skaudžiai referendume pralaimėjo. Net ir prancūzų kilmės kanadiečiams ši idėja pasirodė ne prie širdies. Kanados federacija lieka nesukrėsta, juo labiau, kad Kanadai ir toliau vadovauti grįžo prancūzų kilmės premjeras Pierre Trudeau, kuris Ouebeko provincijos atsiskyrimui nepritarė.

Islamabade, Pakistane vėl posėdžiauo 11-os musulmonų valstybių politikai, susirūpinę savo ateitimi, akivaizdoje sovietų invazijos Afganistane ir JAV tebe-laikoma pozicija Persų įlankoje. Konferencijoje gana aktyviai reiškėsi Irano užsienių reikalų ministeris Ghotbzadek, aš-triai pasisakęs prieš JAV ir Sovietų Są-

ONA MIKULSKIENĖ

Čiurlionio Ansamblio ir Sv. Kazimiero Lituanistinės mokyklos kanklių orkestrų vadovė - mokytoją dalyvaus Šeštojoje Tautinių Šokių Šventėje, Chicagose, liepos 6 d.

P. Dargis, sveikindamas Čiurlioniečius, jų sukaktuvių proga, SLA vardu, įteikė Alfonsui Mikulskiui čekį - dovaną.

Po sveikinimų ir kalbų, visi svečiai ir choristai perėjo į Parapijos apatinę salę "kafeteriją", kur įvyko pokylis - Bankietas, kuriam vadovavo visuomenininkė SLA veikėja Ona Jokubaitienė.

Tiek koncertas, tiek Akademija ir Bankietas praėjo geroje nuotaikoje. Dalyvavo virš 500 žmonių.

Už taip puikiai surengtą minėjimą reikia padėkoti Rengimo Komitetui. Jaunu - čiuvi Nasvyčiui, p. Malskiui, J. Stempu - žiui, dr. D. Degesui, O Jokubaitienei ir visiems, kurie prisidėjo prie šio sėkmingo minėjimo pravedimo.

Clevelandietis

BIRUTĖ KEMEŽAITĖ NEPAMIRŠTAMAS BIRŽELIS

Vidury birželio užu šilo leidos
Kruvini paniurę saulės spinduliai,
Tu prie lango, mama, išgąstingu veidu,
Vis stebėjai kelią, dūsavai giliai.

Naktis dangaus skliautą žvaigždėmis nusėjo
Bet tu negalėjai vis sumerkti akių.
Ant raukšlėtų skruostų ašaros žibėjo,
Kaip tų, kuriuos vežė iš savo namų.

Nukankino tavo sūnų pavergėjai,
O anūkai miega, miega ir marti.
Mažyčius apklosčius vėl prie lango bėgai,
Nes naktuzė buvo baisiai nerami...

Aimanos ir verksmas paslaptinai plaukė,
Tremiamų lietuvių iš savo šalies,
Dar motorai burzgė kaimyno palaukėj,
Klyksmas širdį varstė vidury nakties.

Kitą dieną vėliai užu šilo leidos
Kruvini, paniurę saulės spinduliai,
Savo žilą galvą su skausmu nuleidus,
Dėl ko tu, močiute, šiaurėn keliavai?...

jungą. Pasak jo, JAV akcija, neva vaduo-jant suimtuosius amerikiečius, tebuvo užmaskuota akcija prieš revoliucinę musulmonų respubliką. Amerikiečiai, esą, Persų įlankos regione sukcentra-ve naujuosius kovos lėktuvus, tikslu už-tikrinti dominavimą ore ir sausumoje, aiškiai ruošdamiesi tolimesnei akcijai. Sovietų įsiveržimo į Afganistaną pre-tekstą jis pavadino grubiu absurdu. Jei-gu Maskva nori turėti savo pietiniame sparne draugišką kaimyną, tai to nega-li tikėtis atsiekti užkariavimu. Ghotbzadek išgarbino iranietčius, kurie beveik "nuogomis rankomis" kovoja prieš įsi-veržėlius. Nesigailėjo jis piktų žodžių savo kaimynų Irako adresu. Musulmonų konferencijoje priimta eilė rezoliucijų, kurių svarbiausios nukreiptos prieš JAV ir Sovietų Rusiją, nors šia pastarąją la-bai grynė Siriją. Buvo pateikta rezoliucija ir prieš Irano elgesį dėl amerikiečių į-kaitų, bet ji nepraėjo, smarkiai protes-tuojant iranietčių delegacijai.

Popiežiui sulaukus 60 metų, buvo išskeltas 231 svaro, 5 pėdų aukščio tor-tas.

Buvęs Nikaragvos diktatorius Samo-za Paragvajuje yra pirkęs 20,000 ak-rų žemės ir ūkininkauja.

Sovietų Rusija mažina okupacines jėgas Rytų Vokietijoje, kurias permes į V. Rytus.

Per vieną mėnesį į JAV atvyko virš 60,000 kubiečių.

Viršila, nuvertęs Liberijos valdžią, nenustoja šaudęs politinius kalinius.

Europos bendrosios rinkos valstybės, tik simboliniai vykdys Iranui sankcijas.

Pietų Korėja, Tailandas ir Uragvajus nesiųs sportininkų į Olimpiadą.

Sovietai pasistatė 480 pėdų ilgio po-vandeninį karo laivą.

Prieš 40 metų sovietai Katyne sušau-dė 2 Lenkijos generolus, 62 pulkininkus, 165 majorus, 440 kapitonus. Viso virš 8000 karininkų iš Lenkijos kariuomenės.

Sovietų Rusija nori, kad Afganista-nan vyktų ir jų satelitų karo daliniai.

Komunistinė Kinija sėkmingai išban-dė tolimų distancijų atomines raketas.

Sovietų aviacija Afganistane sunaikino 2 kaimus, kuriuose žuvo apie 5000 žmonių.

Pakistane Afganantiečių sukilėlių vadovybė sudarė Afganistano vyriausy-bę.

Floridoje, Tampos įlankos tilto ne-laimėje, žuvo 35 žmonės.

Prancūzija bando neutrano bombas, kurias Carteris, rusams spaudžiant, už-draudė JAV gamintis.

Musulmonų 38 valstybių konferenci-joje, Irano delegacijoje, buvo 8 afganis-taniečiai.

BAISIOJO BIRŽELIO MINĖJIMAS CICERO, ILL.

Birželio 15 d. 10 val. 30 min. bus pamaldos šv. Antano parapijos bažny-čioje už Lietuvos laisvę žuvusius ir nu kankintus tautiečius.

Tuoju po pamaldų bus minėjimas parapi-jos salėje, 1500 So. 49 Court. Kal - bės dr. Jonas Adomavičius, meninę programą atliks solistė Aldona Bunti-naitė ir mokytojos Sofijos Palionienės paruoštas jaunimas.

Dalyvaus Amerikos karo veteranų - VFW 9115 posto vyrai ir moterų pa-gelbinis vienetas su vėliavomis, uni-formuoti su vėliavomis Cicero jūrų šauliai. Visos Cicero lietuvių organi-zacijos su vėliavomis kviečiamos da-lyvauti.

S. Paulauskas
ALTO Cicero Sk.
Sekretorius

Castro, be paruoštų teroristų, at-siuntė į JAV ir virš 400 apkrečiamomis ligomis sergančių ligonių ir kriminali-nių nusikaltėlių.

JAV gynybos sekretorius pareiškė, kad nuolaidos sovietams, kaip buvo ir su Hitleriu, nuvestų greičiau į trečiąjį pasaulinį karą.

Šiemet automobilių gamyba sumažė-jo 40%, darbininkų atleista 37%.

Pietų Korėjoje demonstrantų buvo sužeisti 258 policistai.

Vienas aukštas sovietų diplomatas. Londone pasakė, jeigu Iranas būtų suė-męs sovietų diplomatus, tai už 45 min. Irano jai nebebūtų buvę.

Pirmą kartą oro balionu buvo per-skrista skersai JAV teritoriją.

Falkon salos Pacifike dingsta ir vėl išsikelia.

Kasmet JAV už importuotą kaviarą sumoka apie 12 milijonų dol.

OKUPUOTOJ LIETUVOJ

Iš įvairių Sovietų Rusijos vietų į Palangą vasaroti atvyksta apie 35,000 žmonių. Vasarojimas vyksta nuo buvu-sios Klaipėdos krašto sienos iki Šven-tosios visu 20 km Baltijos pajūrio ruo-žu.

Palangos pavyzdžiu šiemet statomas tiltas į jūrą Šventojoje, kad vasarotojai turėtų kur vakarais susitikti, pasivaikš-čioti. Palangoje statomas baseinas su šildomu jūros vandeniu. Vanagupėje, tarp Palangos ir Šventosios, pastatytas vasar-viečių kompleksas ir "Palangos" sanato-rija. Prie Mončiškės, taip pat tarp Pa-langos ir Šventosios, įrengiama vasa - ros pionierių stovykla.

Iki šiol nėra įrengta jokia skalbyk-la ir vasarotojai baltinius turi patys skalbti arba nešvarius baltinius vežtis namo. Sanatorijos ir bendrabučiai ne-švarius baltinius veža skalbti į Klaipė-dą arba į kitus miestus, net ir į Kau-ną. Nors Palangos valgyglose gali iš-kart tilpti iki 7,000 žmonių, bet sezo-no metu prie valgyklų susidaro ilgos eilės.

V. LAURUŠAS, okup. Lietuvos kom-pozitorių d-jos pirm., išrinktas į "Lietu-vos TSR Aukščiausiosios Tarybos Pre-zidiumą" ir eina pirmininko pavaduotojo pareigas. Jis ne taip seniai lankėsi Chi-cagose su didele grupe ekskursantų pas "viltiečius", o Jaunimo Centre buvo su-sitikę su mūsų menininkais, kaip jau buvo paskelbta ir nuotraukomis pailius-truota "Vienybės" laikraštėje. Tame pri-ėmime dalyvavo ne tik garsus solistas, bet ir vienas radio pranešėjas.

CHICAGO

IŠ LIETUVOS AIDŲ radio valandėlės 4 metų sukakties minėjimo - bankieto gegužės 17 d., Saulių namuose. Kairėje - taria atidarymo žodį LA programos vedėja inž. Kazė Brazdžionytė, - viduryje - Chicago Lietuvos Tarybos pirm. E. Mikužūtė sveikina sukakties progą ir kartu painforuoja visuomenę apie Baisiojo Birželio minėjimą birželio 15 d. (pamaldos Lietuviškoje Marquette parapijos bažnyčioje ir vainiko padėjimas prie Dariaus - Girėno paminklo), dešinėje - neseniai pabėgęs iš okup. Lietuvos bėbrynininkas R. Kasiulis atlieka programą. (Nuotr. C. Genučio).

BENDROJI LIETUVIŲ DAILININKŲ PARODA

Gegužės 16 d. Čiurlionio Galerijoje, Inc. iškilmingai atidaryta bendroji dailininkų paroda. Atidarymo žodį tarė Galerijos direktorius inž. D. Adomaitis. Plačiau kalbėjo dail. M. Šileikis. Parodoje dalyvauja 14 dailininkų su 42 paveiksiais. Parodos atidaryme paskirtos 3 premijos, dail. M. Šileikio 500 dol. premija Ilonai Brazdžionienei iš Los Angeles už "Purpurinį paukštį", dail. T. Pet-

raičio 200 dol. premija dail. Jadvygai Paukštienei už akvarėlę "Ankstybas pavasaris", ir Čiurlionio Galerijos Inc. premija - 100 dol. - dail. Verai Švabienėi už grafiką "Su džiaugsmu į laisvę". Garbės pažymėjimais atžymėta. 1) dail. M. Šileikio paveikslas "Žiema" (aliejus) - geriausias parodos kūrinys, 2) dail. T. Petraičio paveikslas "Schwabisch Gmünd bažnyčia" (akvarėlė), 3) - dail. dr. A. Lipskio "Kirpėjas" (skulptūra).

Paroda buvo atidaryta iki gegužės 31 d. Galerijos adresas, 4038 Archer Ave. Chicago, Il.

V. Motušis

Kristijono Donelaičio mokyklos tautinių šokių studentų grupė ŽILVITIS dalyvauja ŠESTOJOJE TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTEJE, Chicagoje, liepos 6 d. Vadovauja Vanda Stančienė ir Aniceta Mažeikienė, grupės akordeonistas Ažuolas Stelmokas. ŽILVITIS turi dvi šokėjų grupes - Studentų iš 26 šokėjų ir veteranų iš 18 šokėjų. Abi šios grupės dalyvauja VI Lietuvos Tautinių Šokių Šventėje. (Nuotr. V. Noreikos).

Apdraudy Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius

VALANDOS
Kasdiena 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniais ir sekmadieniais
9 - 4 val. po pietų

6529 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL AM

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 4:00 - 4:30 val. po piet
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Tel.: HEMlock 4-2413

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street

Office - 436-7878

Res. 839 - 5568

CHICAGO, Illinois 60629

VLADAS SIMAITIS, J. D.

Registered Broker

BIRŽELIO 8 DIENĄ IVYKS SANDAROS
PAVASARINIS POBŪVIS - GEGUŽINĖ

Lietuvos Vyčių salėje ir darže,
2455 West 47th Street, Chicagoje

Kviečiame visus su draugais gausiai dalyvauti

Take
stock
in America.

"JUOKAI IKI AŠARŲ"

Balandžio 26 d. R. L. B. Marquette Parko apyl. valdyba parapijos salėje turėjo vakariene. Kadangi programai atlikti buvo pakviestas aktorius humoristas Vitalijus Žukauskas, tai buvo lengva spėti, kad bus daug juoko ir kad rengėjai ir vakaro vardą pritaikė panašų. Vakara atidarė valdybos pirm. Ignas Petrauskas, kuris trumpu žodžiu pristatė akt. V. Žukauską.

Aktorius pasirodė tikras lengvo žodžio specialistas.

Jo kultūringi, gerai parinkti anekdotai daugiau valandos nedavė žmonėms atsi-kvėpti. Viską užmiršę visi nuoširdžiai juokėsi. Po programos svečiai pavaišinti p. Kurauskienės patiekta vakariene. Paskirstant dovanas, dail. J. Tričio paveikslą laimėjo Salomėja Janulaitienė, Šokiams grojo K. Venckaus orkestras.

NUOTRAUKOJE - iš kairės - Ignas Petrauskas, Antanina Gustof - prisėgusi aktoriui gėlę, ir aktorius Vitalijus Žukauskas, (Nuotr. C. Genučio).

ANTANAS ADOMĖNAS Amerikos Lietuvos Taryboje yra Spaudos informacijos direktorius anglų kalba. A. Adomėnas yra istorijos mokytojas Evanston aukšt. mokykloje, Ill. Jis dabar siekia daktaro laipsnio Chicago univ.

Antanas Adomėnas

Futbolo Klubas Lituania
Liths Soccer Club
2614 West 69th Street
Chicago, Illinois 60629

● FUTBOLU KLUBAS LITUANICA (Liths Soccer Club) Chicagoje, šiais metais minės savo gyvavimo 30 metų sukaktį. Lapkričio 29 rengiamas bankietas Hickory Hills Country klube. Futbolo klubas LITUANICA per tą laiką išaugino net šešias įvairaus amžiaus komandas, iš kurių viena yra mergaičių ir atskira ledo rutulio komanda. Klubo pirmininkas yra Gediminas J. Bielskus, vicepirm. Bruno Trapikas, sekretorius G. Grabys, prot. sekr. - Ramunė Cibas.

Be to, klubas sukaktuvių progą ruošia specialų leidinį.

● MANIGIRDO MOTEKAIČIO mokinių PIANO RECITALIS įvyko gegužės 16 d. Jaunimo Centre. Recitalyje pasireiškė 28 studentai.

● IZABELĖS MOTEKAITIENĖS mokinių pavasarinis koncertas įvyko gegužės 25 d. Jaunimo Centre. Gerai pasirodė solo, duetai ir kvintetas, Akomp. Manigirdas Motekaitis.

Michigane, prie Kalamazo, nuo audros Zuvo 7 žmonės.

Chicagoje mirė mjr. Šeštakauskas, Kauno karo muziejaus tvarkytojas.

Išsiveržus šv. Elenos ugniakalniui, Zuvo keletas tyrinėtojų, o pelenai pasiekė Kanadą ir net Chicagoj.

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUI

- \$ 15 Bruno Klemka, Oaklawn, Ill.
- \$ 5 Vincas Rušinskas, Chgo, Ill.
- \$ 5 Algirdas Leonas, Bradford, N.H.
- \$ 3 Jurgis Jurėnas, So. Boston, Mass.
- \$ 3 Steponas Minkus, So. Boston, Mass.
- \$ 3 Andrew & Marcella Wadell, Brockton, Mass.
- \$ 3 Ona Tiškienė, Worcester, Mass.
- \$ 3 Uršulė Skrobotėnas, Chgo. Ill.
- \$ 3 Dora Petro, Chgo. Ill.
- \$ 3 Vytautas Bildušas, Aurora, Ill.
- \$ 1 Benedikta Vikšraitis, Chgo. Ill.

Visiems skaitytojams, dar prisijusiems "Sandaros" prenumeratą ir patį prisidėjusiems auka, širdingai dėkojame.

NAUJA LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakare

Visos laidos iš WOPA 1490 AM BANGA
ST. PETERSBURGE: 12 val. 30 min.
WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

ENGLISH section

JOINT BALTIC AMERICAN NATIONAL COMMITTEE

REPRESENTING ESTONIAN AMERICAN NATIONAL COUNCIL AMERICAN LATVIAN ASSOCIATION, INC. LITHUANIAN AMERICAN COUNCIL, INC.

HELSINKI COMMISSION HEARS BALTIC TESTIMONY

At a hearing before Helsinki Commission in Washington on April 29, recent Estonian emigre Juri Lina testified on national activism and on Soviet violations of the Final Act in the Baltic States.

In his testimony, Lina outlined the repressions which have taken place against a number of the signers of the "Baltic Appeal" issued by 45 Balts in August of 1979.

Lina gave many examples of family reunification and emigration cases in Estonia, where the Soviets have not lived up to their promises under the Final Act.

the US and other western nations will finally have the resolve to confront Soviet repression and aggression.

The hearing was attended by Commission members, Chairman Rep. D. Fascell (D-FLA), Rep. J. Bingham (D-NY) and Sen. J. Javits (R-NY).

WAYSIDE LATVIAN AND LITHUANIAN COMMUNITY DISPLAY CULTURAL RICHES

Nashua, N.H. weekly Broadcaster had this news item recently.

"The Latvians were the first group of Nashua to display a part of their ethnic cultural riches at the third Festival of Nations arranged by the Arts and Science Auxiliary at the Center.

The Latvian program was arranged by Arnolds Berzins on behalf of the Latvian Association of New Hampshire.

A Latvian Folk Dancing group, also from Boston, presented a series of folk dances and also two created by their choreographer, Mrs. Lidia Abolins.

Several Latvian artists had on display about 70 of their paintings, from Latvian scenes to modern art.

The evening was capped by refreshments.

The ethnic cousins of the Latvians, the Lithuanians had their Night well attended and arranged by a specially formed committee.

The program consisted of a lecture by Vytautas Sirvydas, an American Lithuanian historian, on the folk songs the Lithuanian immigrants brought with them.

Kazys Daugėla exhibited his fine collection of photographs "My Village and its People in Lithuania of 1938", which had won prizes in Chicago and elsewhere.

Julia Grauslys exhibited her collection of amber work, folk woodcraft and hand woven textiles.

The wife of Mayor Arel, Joyce Latvian is Lithuanian on her father's side and French - Canadian from her mother.

LITHUANIAN FOLK DANCE FESTIVAL IN CHICAGO

On the former Stockyard grounds in Chicago, Halsted and 42 nd Street, the Lithuanian Folk Dance Festival will take place July 6 at 2 p.m.

The Festival Committee director is JONAS TALANDIS and is assisted by many capable hands.

Strange silence

Millions are dying in Cambodia from starvation caused by the Communists. In pursuit of colonial imperialism, the Soviet Union invaded Afghanistan and is killing the defenders of freedom there.

Why are the radicals who so loudly protested against the "injustices" of the United States now so silent on these facts?

The Rev. Joseph Prunskis Lithuanian American Council

Chicago Sun-Times,

Tuesday, April 22, 1980

Russian officials and justice

EDITOR:

The biggest daily newspapers in our country have printed the information that Walter Rockler, director of the Justice Department's Office of Special Investigations - accompanied by the newly appointed deputy director of the war crimes body, Allan Ryan - was in the Soviet Union seeking cooperation in denaturalization procedures of suspected war criminals in the U.S.A.

What justice can we expect from the officials of the Soviet Union, which unjustly expands its colonial empire by subjugating

free countries such as Afghanistan? If the Soviet Union is sincere in punishing war criminals, why does it not also punish Red war criminals who, without trial, deported close to one million Lithuanians, Estonians, Latvians and many more Ukrainians to slave labor camps and death in Siberia?

WHY DOES the Soviet Union not punish its criminals who performed mass executions of innocent people in the Baltic States, Poland, and other enslaved countries?

Even now Moscow is supporting aggressive militants who hold

innocent American hostages. The Soviet Union is torturing in concentration camps and psychiatric wards the patriots of enslaved nations.

War criminals deserve to be tried in the impartial U.S. courts, but not with the cooperation of Red criminals who continue to perpetrate even worse crimes.

FATHER JOSEPH PRUNSKIS Lithuanian American Council Chicago

(From Chicago Catholic, April.)

1918 M. TILŽĖS DEKLARACIJA

KRISTUPAS KIKUTIS

Prieš šešiasdešimt vienerius metus, Prūsų Lietuvos Tautinė Taryba Tilžėje, atsižvelgdama į savo tautos etninę praeitį, deklaravo to krašto laisvę ir susivienijimą su Didžiąja Lietuva, kurios nepriklausomybė jau buvo atstatyta tais pat metais vasario mėn. 16 d.

Prūsų lietuvių protėviai buvo senieji prūsai Jau romėnų istorikas Tacitus 98 m. po Kristaus ir kiti žinojo senuosius Prūsus, kaip Baltijos jūros gintarinio krašto aukštos kultūros gyventojus, kurie pasiskirstę gentimis apėmė žemės plotus tarp Vistulos (Weichsel) ir Nemuno.

Jau 1236 m. Lietuvos karalius Mindaugas sujungė gimines, ju tarpe ir senuosius Prūsus į vieną valstybę. Tuo būdu Lietuva ir iš senų senovės jos gyvenamos žemės yra vienas nedalomas politinis, etnis ir ekonominis vienas.

Vokiečių mokslininkai patvirtino, kad lietuvių, senųjų prūsų ir latvių kalbos priklauso indogermaniškų Baltų kalbų grupei, kai tuo tarpu germanai ir slavai sudaro kitas atskiras kalbų grupes.

Vokiečių Prūsija - PREUSZEN buvo senųjų prūsų žemė. Vokiečių ordenas jau nuo 1230 m. ligi 1283 m. kariavo prieš taip vadinamus pagoniškus senuosius prūsus, vėliau prieš lietuvius ir pavergė senuosius Prūsus-Preuszen. Lietuviai ir latviai jau 1202 m. buvo Livonijos ordeno užpulti, kuris 1237 m. susivienijo su Vokiečių ordenu.

Lietuvos valdovai jau nuo 1265 m. gynė senuosius Prūsus nuo Vokiečių ordeno veržimosi į rytus ir kariavo senųjų Prūsų žemėje. Didysis kunigaikštis Vytautas, kurio valdoma Lietuva siekė nuo Baltijos ligi Juodųjų jūrų ir kuris sulaukė totorių bei mongolų veržimosi į vakarus, Lenkijos karaliui Jogailai padėdamas, 1410 m. galutinai sumušė vokiečių ordoną ties Grunvaldu ir Tannenberg.

Taikos derybose su ordenu D. Kunigaikštis Vytautas pareiškė savo pretenzijas ir teises į

Prūsų Lietuvą iki Karaliaučiaus. Melno ežero sutartim, 1422 m., dalyvaujant Lietuvai, Lenkijai ir Vokiečių ordenui ir "patariant" imperatoriui, Brandenburgo Mark grafiui, Vengrijos karaliui ir Vokiečių kaizeriui Sigismund, Prūsų Lietuva su Klaipėdos kraštu atiteko Vokiečių ordenui. Prūsų Lietuvoje baudžiava jau tada veikė nuo 1273 m. ir užsibaigė 1810 metais.

Vokiečių ordenas išrinko 1511 m. lietuvių - lenkų karaliaus Zigmanto II sesers Zofijos Gedeminaitės sūnų Hohenzollernų giminės Brandenburgo kunigaikštį Albrechtą savo magistru, kuris 1517 m. prasidėjęs Martyno Liuterio reformacijai, perėjo į protestantų tikėjimą. Senųjų Prūsų žemės Lenkijos Lena teisėmis 1525 m. pasidarė vokiečių ordono žemėmis. Kunigaikštis Albrechtas jau 1544 m. įsteigė Karaliaučiaus universitetą, kur lietuvių kalbos seminaras veikė nuo 1718 m. Jo lėšomis jau 1545 m. buvo išspausdintos vienintelės senųjų prūsų kalbos knygos, o 1547 m. išleista pirmoji lietuviška knyga M. Mažvydo "Catechizmas". Albrechto valdoma Prūsijos kunigaikštija 1660 m. pasidarė suvereninė valstybė ir ten senieji prūsai savo kalbą išlaikė ligi 17 šimtmečio. Jo sūnus Friedrich III 1701 m. pasidarė Prūsijos karalium ir Prūsų Lietuvai suteikė pavadinimą "Provinz Litauen", arba "Litauen", ir Prūsijos lietuviai buvo vadinami "Mažlietuviai" - "Kleinitlauer".

Karaliaučiaus Universiteto profesorius ir prorektorius dr. Liudvikas Ržeza, lietuvis, 1818 m. išleido knygą Kristijono Donelaičio raštus, kuriuose buvo ginamos lietuvių teisės.

XIX šimtmetis buvo visų lietuvių tautinio pabudimo laikotarpis. Jau 1848 m. Mažosios Lietuvos lietuviai aktyviai prisidėjo prie Vokietijoje kilusios revoliucijos. 1871 m. vokiečių valstybės buvo sujungtos į vieną Reichą ir Prūsų karalius Wilhelm I pasidarė Vokietijos kaizeriu. Tik 1890 m. lietuviams tepavyko sudaryti savo politinę organizaciją, rinkimų draugijos komitetą. Jos atstovas pateko į Vokietijos seimą nuo 1898 m., o į Prūsijos seimą nuo 1903 - 1918 m. Reicho kancleris Bismarck po 1870-71, įvedė priverstiną germanizacijos politiką. Lietuvių kultūrinis loby-nas pasidarė Tilžė, kur 1878 m. buvo įsteigta lietuviška literatūrinė draugija.

Didžioji Lietuva nuo 1795 m. buvo patekusi po carinės Rusijos jungu, kuris tęsėsi 120 metų. Rusų caras Aleksandras II panaikino

baudžiavą D. Lietuvoje 1861 m., kuri buvo investa valdant Lenkijos karaliui Kazimierui 1447 metais, bet 1865 m. uždraudė lietuvių spaudą, kuri buvo atgauta tik 1904 m. Vyskupui Valančiui sugalvojus knygas spausdinti Mažoje Lietuvoje, Tilžėje, ir jas slapta nešti per sieną, susidarė Aušros epocha ir knygnešių galybė, Mažoji Lietuva priglaudė lietuvių tautinį atgimimą. Didžiosios Lietuvos veikėjai vyskupas Valančius, dr. Basanavičius, dr. Kudirka, dr. Šliūpas ir kiti bendradarbiavo su Mažosios Lietuvos veikėjais dr. Vydūnu, dr. Sauereinu, Kuršaičiu, Jankum, Mikšiu ir kitais. Išleido laikraščius "Aušra", "Varpas", "Tėvynės Sargas", "Ūkininkas" ir kitus raštus, kuriuose buvo pareikšta kova dėl lietuvių kalbos teisių, lietuviškų mokyklų ir lietuvių išmokslinimo.

Tilžėje įsisteigė 1885 m. "Birutės" draugija kultūros reikalams kelti. 1895 m. M. Lietuvoje įvyko pirmas dainų koncertas, kurį atliko Tilžės lietuvių Giedotojų Draugija. 1901 m. Tilžėje buvo įsteigtas lietuvių Susivienijimas ir veikė Jaunųjų Draugijos ir jų "Santara".

MAŽOSIOS LIETUVOS TAUTINĖS TARYBOS AKTAS, išleistas Tilžėje 1918 m. lapkričio 30 d., kuriuo, pagal prez. Wilsono Tautų apsisprendimo teisės punktus, reikalaujama Mažosios Lietuvos susijungimo su Didžiąja. (Iš dr. A. Račkaus archyvo)

PARAŠAI:

- J. Vanagaitis, V. Gailius, Martynas Jankus, Mikėlis Deveikis, Mikas Banaitis, A. Smalaks, Kristupas Paura, Mikėlis Lymantas, D. Kalniškys, F. Zūbaitis, Kristupas Kiupelis, Jagomastas, Jurgis Lėbartas, Jurgis Arnašius, Z. Deivikas, Jonas Užpurvis, Jurgis Gronavas, Mikėlis Mačiulis, E. Bendikas, M. Reidys, V. Didžys, J. Juška, M. Kleckus, Jurgis Margys.

(Bus daugiau)

SANDAROS GEGUŽINĖ ŠI SEKMADIENI - BIRŽELIO 8 D.

Lietuvos Vyčių salėje ir darže,
2455 West 47th Street, Chicagoje

POBŪVIS ĮVYKS NORŠ IR BLOGAM ORUI ESANT PRADŽIA 12 VAL.

KVIEČIAME VISUS TAUTIEČIUS DALYVAUTI

*Kiekvienas gaus nemokamai
lietuvišką ženkliuką:
lietuvišką vėliavėlę!*

VAIŠĖS
ŠOKIAI
LAIMĖS
SULINYS
GROS
K. VENCKAUS
ORKESTRAS

Rengimo komisijos pirmininkė yra visiems žinoma sandarietė
TEODORA KUZINĖ, Prekybos Rūmų prezidentė. Kiti rengimo komisijos
nariai yra - Edvardas Boreiša, Ona Jagėlienė, Emma Petraitiene, Edita
Rimkus, Julius ir Hildė Kuzai, Elena Lazauskienė, Elena Rūkienė, Antanina
Liorentaitė, ir kiti talkininkai.

KVIEČIAME VISUS SU SAVO ARTIMIAISIAIS IR DRAUGAIS ATVYKTI
Į SANDAROS GEGUŽINĖ. SAVO ATŠILANKYMU PAREMSITE NE TIK
SANDAROS LAIKRAŠTĮ - BET IR LIETUVYBĖS REIKALUS!
AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖ SANDARA JAU GYVUOJA
66 -tieji METAI! SANDAROS LAIKRAŠTIS IR TOLIAU IŠSILAIKYS
DĖKA JŪSŲ PARAMOS BEI TAUTINIO - PATRIOTINIO SUSIPRATIMO.

ILL. LIETUVIŲ PREKYBOS RŪMŲ STIPENDININKAI

ILLINOIS LIETUVIŲ
PREKYBOS RŪMAI savo
bankiete gegužės 18
d. įteikė stipendijas
- pirmoj eil. iš k. -
B. Kinčius (Prekybos
Rūmų stip.), Rūta
Putna (kongr. Edm. D.
Kucharski - Ill. Gen.
Assembly), Rūta Gaižu-
tis (Jono Evans, Sr.
atminimui stip.),
Antroje eil. iš kairės - K. Smiklas (sen. Frank
D. Savicko stipendija), K. Klumbis - O'Grady (Edmund
Kucharski, Illinois General Assembly stipendija),
Vytenis Markevičius (Illinois Liet. Prekybos Rūmų
stipendija). Bankieto kom. pirm. buvo C. Oksas. Be to,
sol. Algirdui Braziui buvo įteiktas atžymėjimas už
jo lietuvišką visuomeninę veiklą.

SANDARIEČIŲ UŽUOJAUTA

PONIAI JULIJAI RASTENIENEI

Mirus didžiam Sandaros veikė
jui poetui adv. NADUI RASTENIUI,
Sandaros štabas ir talkininkai, susirin-
kę gegužės 16 d, poniai Julijai Raste-
nieniui pasiuntė tokio turinio užuojautą:

" A.A. Nadui Rasteniui mirus,
reiškiame Jums giliausią užuojautą ir
kartu liūdime. Taip pat mes, Sandaros
talkininkai, su dėkingumu prisimename
a. a. Nado Rastenio nuopelnus Amerikos
Lietuvių Tautinei Sandarai, kada Jis
veikė nuo 1921 metų ir buvo centro
vicepirm. ir 1927 - 1929 m Sandaros
prezidentu.

Jo tautinė - demokratinė veikla
yra garbingai įrašyta į Sandaros
istoriją.

(Seka 14 parašų)
5.16.80

* * *

Ponia Julia Rasteniene, dėkodama
už užuojautą, Sandarai atsiuntė šio
turinio laišką:

MIELI IR BRANGŪS SANDARIEČIAI!

Nuoširdžiausiai dėkoju už pareikštą
užuojautą.

Mirtis atskyrė mus, bet geroji žė-
mė vėl mus priglaus.

Nadas buvo mano meilė amžinai.
Jo akys tamsėjo, aš jam skaityda -
vau, savo mintis man diktuoavo, o aš
visuomet su malonumu rašiau.

Skausmas ir liūdesys - žmogaus da-
lia. Ji lydi jį nuo pat gimimo ligi mir-
ties.

Mano mylimiausias Nadas ilsisi
ramybėje po žalia Eglute London Par-

ko kapinėse, kurią apdainavo savo eilė-
se.

Tegu ilsisi ramiai be skausmų - ge-
ras žmogus, didis patriotas ir mano gar-
bingas vyras - Jisai buvo mano pasau-
lis.

Nuliūdusi -
Julija M. Rasteniene
5.25.80.

*Poetui, Rašytojui,
Idėjos draugui*

NADUI RASTENIUI

*Mirus, Jo žmonai
JULIJAI BALTRUKONYTEI
RASTENIENEI*

*skaudžiame liūdesy
likus, reiškiau gilią
nuoširdžią užuojautą*

Feliksas Motuzas

* * *

Vokietijoje, Hamburgo ligoninėje, mi-
rė rašytojas Giedraitis - R. Spalis.

* * *

*Kas skaito, rašo -
SANDARA
išsirašo*

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

PETRAS BIELIŪNAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

STEPONAS C. LACK IR SŪNŪS

(LACKAWICZ)
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-8872
11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Paloe Hills, ILL 974-4110

PHILLIPS - LABANAUSKAS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138, 1139

VASAITIS - BUTKUS

1448 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003
TURIME KOPLYČIAS VISOSE MIESTO DALYSE

MAŽEIKA & EVANS

Laidotuvių Direktorai

6845 SO. WESTERN AVENUE

TRYS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MASINOMS VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

BALTIC BAKERY

4627 SOUTH HERMITAGE AVE Chicago, Illinois
Tel. LA 3-1510

2616 WEST 69th STREET Chicago, Illinois
Savininkas JUOZAS ANKUS Tel. 737-6784

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS - GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas - YArds 7-1741-2

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS

Laidotuvių Direktorai

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

Telef.: GROvehill 6-2345-6

1410 South 50th Avenue, Cicero

Telef.: TOWNhall 3-2108-9

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

Aikštė Automobiliams Statyti

SOL. BIRUTĖS KEMEŽAITĖS PLOKŠTELĖS YRA GERIAU-
SIA DOVANA SAVO ARTIMIESIEMS.

Plokštelė "Operų Arijų Rečitalis" (su Romos Operos Sim-
foninio Orkestro palyda) kainuoja 7,00 doleriai.

"Lietuvių Kompozitorių Solo Dainos" plokštelės kaina
yra 6,00 doleriai.

Šias plokšteles galima gauti Chicagoje - MARGINIUOSE,
2511 West 69th St., - pas JONĄ KAVALIUSKĄ, 6437 So. Wash-
tenaw Ave, telefonas - 778 - 5091.

Taip pat SANDAROJE, 840 West 33rd St., Chicago, Ill.
60608, darbo valandomis (pirm., antr. ir trečiadieniais).
UŽSAKANT PAŠTU iki 4 plokštelių, pašto išlaidoms reikia pridėti po \$1.00 už kiekvieną plokštelę, o užsakant 5 ar daugiau
plokštelių, tai pašto išlaidoms nieko nereikia pridėti.

Nuo
1914 Metų

Midland Savings aptar
nauja taupymo ir namų
paskolų reikalais visas
mūsų apylinkes. Dėko-
jame Jums už mums
parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti Jum-
naudingi ir ateityje

Sąskaitos apdraustos iki
\$40,000.00

FRANK ZOGAS
President

2657 W. 69th St. Chgo., Ill. 60629 • Phone 925-7400

5 1/2%

paid quarterly
4 Year Savings
Certificates
Minimum \$5,000

**MIDLAND
SAVINGS**

& LOAN ASSOCIATION
4040 Archer Avenue
Chicago, Illinois 60632
Phone 254-4470

ir 8929 So Harlem Ave.,
Bridgeview, Illinois 60455
Phone 598-9400

7 1/2%

All accounts com-
pounded daily -
Passbook Savings

PASSBOOK
SAVINGS...
the best way to save regularly!

5 1/2%
Paid and
Compounded
Quarterly

OUR SAVINGS
CERTIFICATES 8%

EARN UP TO

**Mutual Federal
Savings and Loan**

2212 WEST CERMAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608
PETER KAZANAUSKAS, President Phone: Virginia 7-7747

HOURS: Mon. Tue. Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1

SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905

see us for
HOME financing.

AT OUR LOW RATES

WITH REPAYMENT
TO FIT YOUR INCOME

INSURED